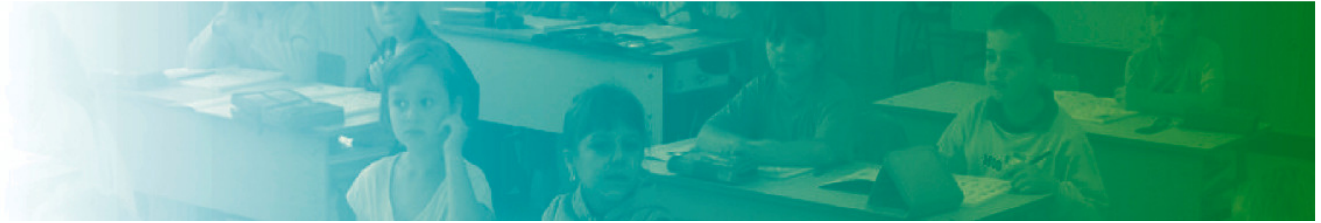

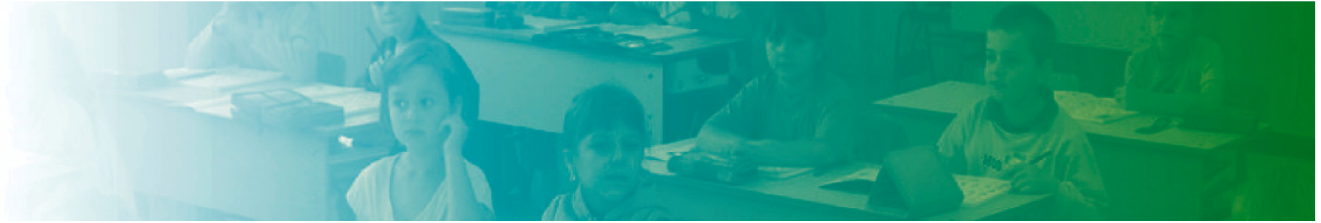

TÁRKI-TUDOK
Tudásmenedzsment és Oktatáskutató
Központ Zrt.

Szakképzés Problémák és dilemmák

Lannert Judit előadása
2011 április 28.
LIFE, A38 hajó

Problémák és megoldások, amikről manapság hallani

PROBLÉMÁK

Gazdasági tárca:

Alacsony a foglalkoztatási ráta

Egyszerre van hiány és többlet bizonyos szakmákból

Nem elég mobil a munkaerő

Egy bizonyos szakképző és vállalati kör (többek közt a MKIK):

Nincs elég szakmunkás

A szakmunkások nem rendelkeznek megfelelő gyakorlati ismeretekkel, túl sokat ülnek az iskolapadban és töltik az idejüket általános ismeretek elsajátításával

Oktatási tárca:

Az oktatást értékalapra kell helyezni, vissza kell adni a pedagógus szakma becsületét

A tehetségeket nem gondozzuk eléggé

MEGOLDÁSOK

A gazdaság szereplőinek bevonása a német duális rendszert alapul véve, a **gyakorlati képzés erősítése**

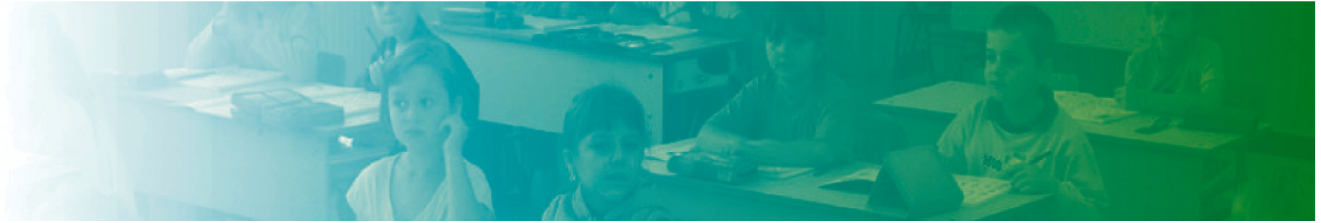
Szakképzés kezdőpontjának korábbra hozatala, a **hároméves szakmunkásképzés bevezetése**

Tankötelezettség idejének lecsökkentése

Felzárkóztató csoportok/osztályok bevezetése: kislétszámú osztályok, HÍD program

Rövidebb szakiskolai és szakközépiskolai program, ez utóbbinál szakmai felkészítés az érettségire való felkészítéssel együtt történik négy év alatt

A gimnáziumok egy köréből **tehetséggondozó iskolákat** kell csinálni

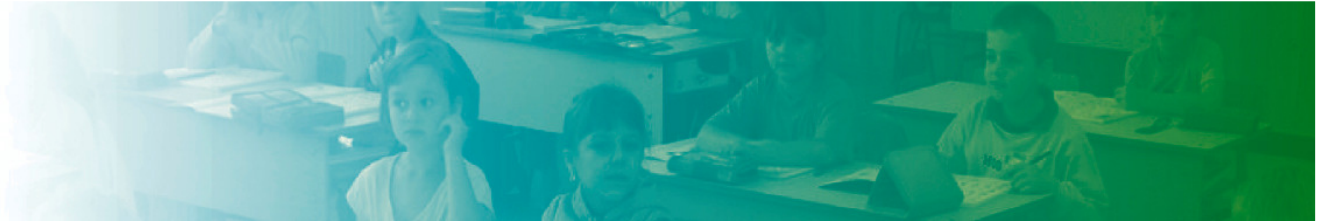

A gond az, hogy vagy a diagnózis nem stimmel, vagy az arra adott válaszok nem adekvátak

A gazdaság igényeinek úgy akarunk megfelelni, hogy csökkentjük az általános képzésre szánt időt.

A tehetséggondozást azzal akarjuk megvalósítani, hogy a gyerekeket bizonyos kritériumok szerint (?) minél előbb elkülönítjük és különböző szintű csoportokban képezzük.

Mit kapunk? Egy szelektív, összességében alacsony színvonalú oktatási rendszert.

Mit mondanak a tények, valóban hiány van szakmunkásból?

A munkaerőpiaci igények felmérése során a „hiányjelzés” érdekvezérelt, túlérzékeny, pontatlan és nem azt méri, amit mérni szeretnénk.

A szakmunkástanulókat követő felmérések szerint a 2007-ben végzett szakmunkások 42%-a volt már munkanélküli és 43%-uk a felmérés idején is tanult valamit.

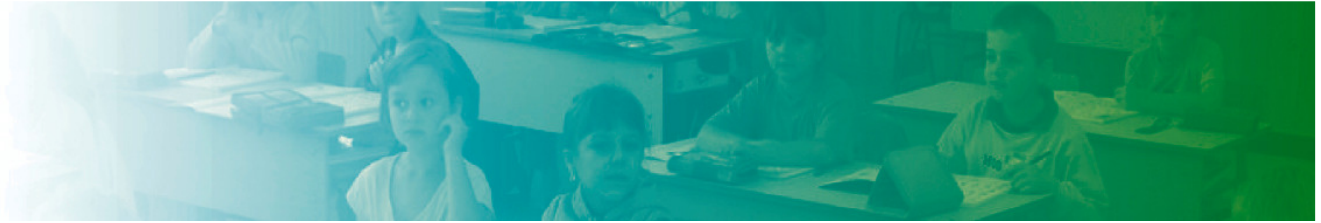
Az érettségivel rendelkezők előnye, mind a foglalkoztatás esélyét, mind a bérezést illetően tetemes a szakmunkásokkal szemben.

Mi következik ebből?

Pusztán a vállalatok hiányjelzéseire nem célszerű alapozni.

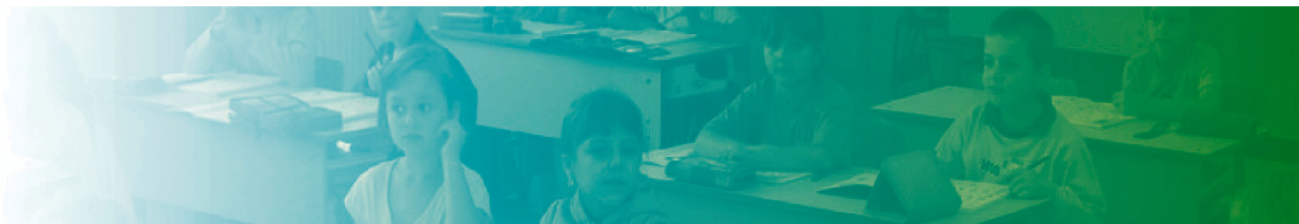
A munkaerőpiac nagyon is értékeli az általános készségeket.

Forrás: Köllő János és Fehérvári Anikó előadásai, MTA, 2011 március 3.

A főbb dilemmák

- Minőségi szakképzés vagy hátránykezelés?
- Az intézményrendszer működésének keretfeltételei állandóan változnak, nehéz stratégiai szemléletet vinni így a szakképzésbe.
- Az intézményi- és egyéb lobbierdekek gyakran átszabják a szakmai elképzeléseket.

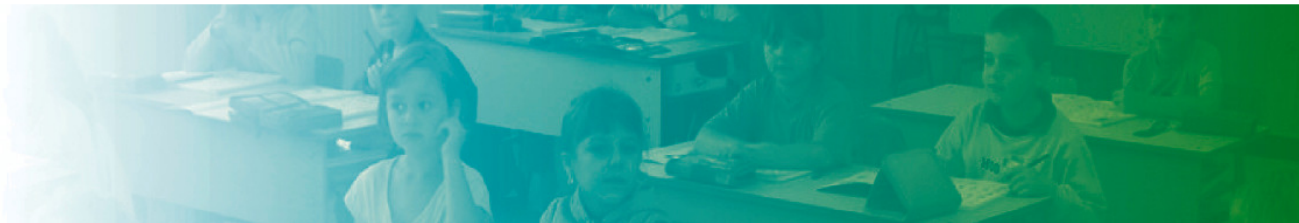

A szelekciós mechanizmus hatása a tanulói összetételre

Szövegértés kompetenciamérés 2008								
6. évfolyam			8. évfolyam			10. évfolyam		
1995/96-os születésűek	Átlag	N	1993/94-es születésűek	Átlag	N	1990-1992-es születésűek	Átlag	N
Általános iskola	527	77411	Általános iskola	507	71978	Szakiskola	395	15537
						Szakközépiskola	493	33447
						4 évfolyamos gimnázium	553	25871
			6 évfolyamos gimnázium	581	4384	6 évfolyamos gimnázium	585	3671
8 évfolyamos gimnázium	599	3425	8 évfolyamos gimnázium	585	3086	8 évfolyamos gimnázium	590	2306
Összesen	530	80836	Összesen	514	79448	Összesen	500	80857

Forrás: OKM 2008 adatbázisa alapján Lannert Judit számításai

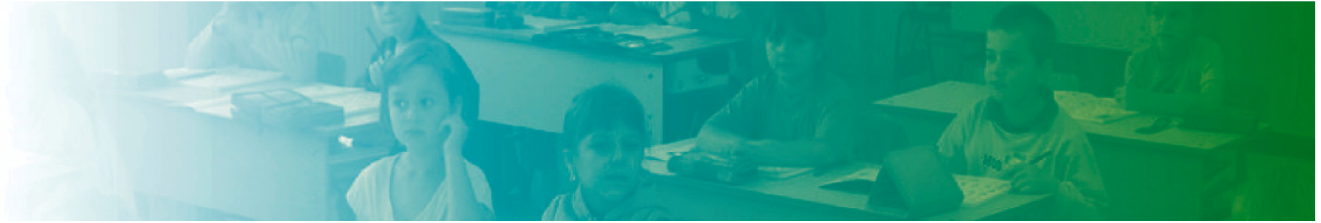

A szelektációs mechanizmus hatása a pedagógusok összetételére a szakképzésben (igazgatók válaszai, %)

Forrás: Pedagógus2010 kutatás, Tárki-Tudok

	Az iskola összes pedagógusán ak kb. hány százalékát vinné magával egy új iskolába?	Pályakezdők aránya	Hány százaléka az igazgatónak mondta, hogy megválna azoktól a tanároktól, akik kevésbé terhelhetőek és helyükre újakat venne fel	Betöltetlen pedagógus álláshely száma
Általános iskola	65	10	9	1
Van szakiskola	59	17	18	11
Nincs szakiskola	66	11	11	4
Összesen	63	13	13	8

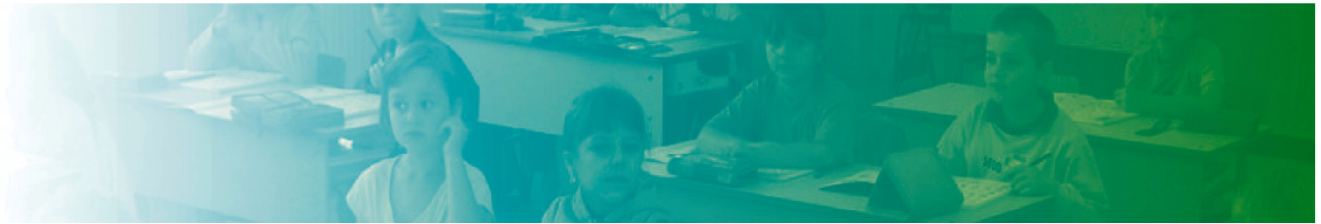
A szelekció hatása a szakiskolai klímára

Az iskolai agresszió az intézménytípusok közül legsúlyosabban érinti a szakiskolákat, és ezen belül a nagyvárosi (megyeszékhelyen, fővárosban működő) intézményeket. A szakiskolai programmal nem rendelkező középiskolák az első két intézménytípusnál lényegesen kevésbé érintettek.

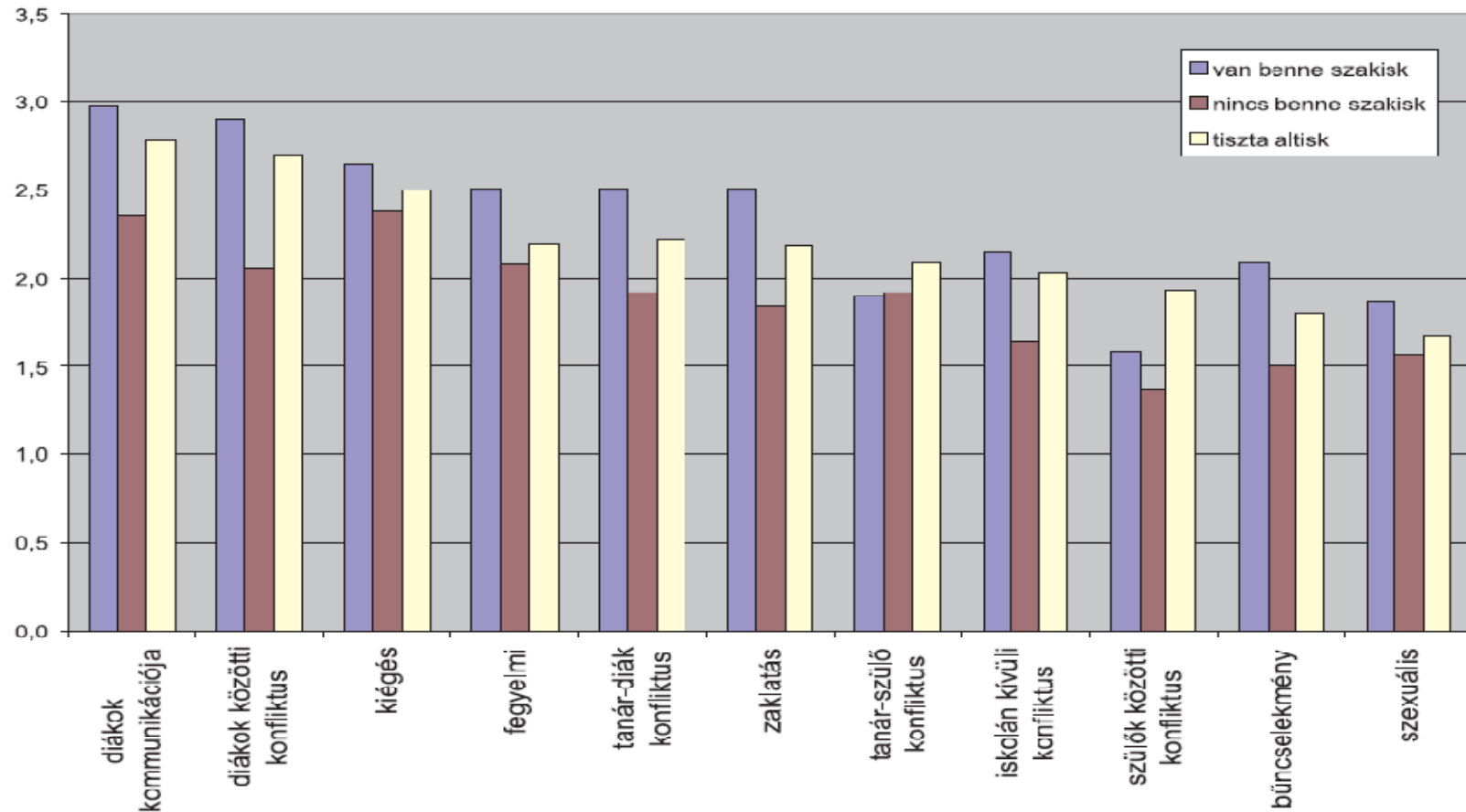
A szakiskolák csaknem 50%-ában okoznak problémát a súlyos agresszív cselekedetnek számító tanár-diák konfliktusok és az iskolai zaklatás. Ezek a viselkedések, adataink szerint, az általános iskolák harmadrészében, míg a gimnáziumok 10-15%-ában jelennek meg.

Forrás: Erőszak az iskolában című kutatás, Kölkönet

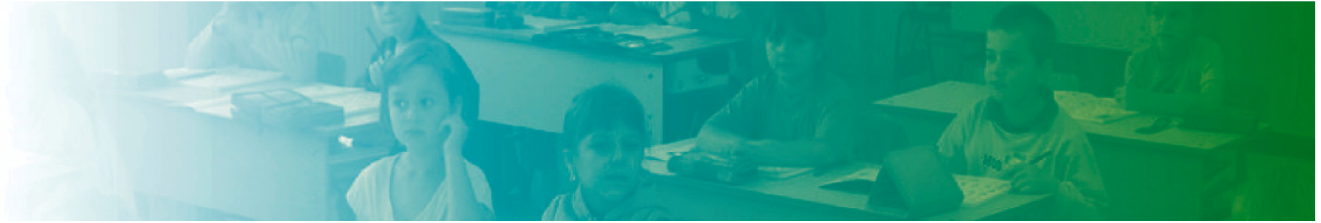

A KÜLÖNBÖZŐ TERÜLETEK KEZELÉSÉNEK PROBLEMATIKUSSÁGA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI IGAZGATÓK, A SZAKISKOLAI KÉPZÉST NYÚJTÓ ÉS NEM NYÚJTÓ KÖZÉPFOKÚ INTÉZMÉNYEK VEZETŐI SZERINT (CSAK AZOK VÉLEMÉNYE, AKIK VÉLEMÉNYT TUDTAK MONDANI, 1-4-ES SKÁLÁN, AHOL A 4 KÉPVESELI A „NAGYON NAGY PROBLÉMÁT JELENT” VÁLASZT)

Forrás: Erőszak az iskolában című kutatás, Kölkönet

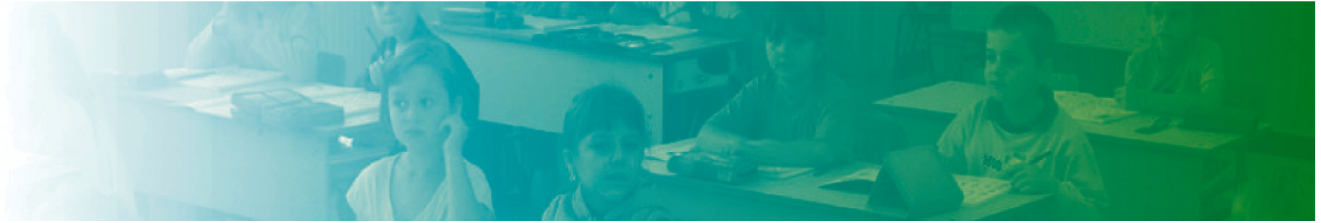

A szelektációs mechanizmus hatása a szakiskolai képzésre

**Kedvezőtlen tanulói összetétel +
Kedvezőtlen pedagógusi összetétel +
Kedvezőtlen munkakörülmények +
Nem megfelelő terek =**

Nem megfelelő klíma **konfliktusok** <

Az oktatás intézményei a minél erőteljesebb szelekcióval, az elit és középréteg gyermekeinek újraelosztásával, tehát a tanulói összetétel befolyásolásával próbálják az iskolai munka minőségét javítani, egyben hatalmas „selejtet” termelve. A középiskolai expanzió visszanyesésével most úgy tűnik a szakképzés is beszáll a ringbe.

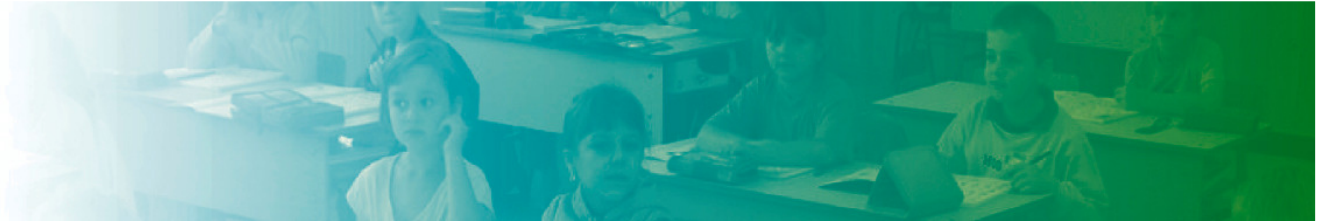
Állandóan változó keretfeltételek – pl. TISZKek

Tiszkek kialakulása

Első kör: technológiai racionalitás, nyugat-európai mintára jól felszerelt központi szakmai műhelyek

Második kör: pénzügyi és szakmai racionalitás, egész országot lefedő TISZK hálózat, ahol eredetileg minimum 1500 tanulóval lehetett volna indulni és csak szakképzéssel, FRKB-k szerepét elfogadva

Harmadik kör: korai, hároméves szakképzés visszahozása, TISZK-ek szerepe újra változhat

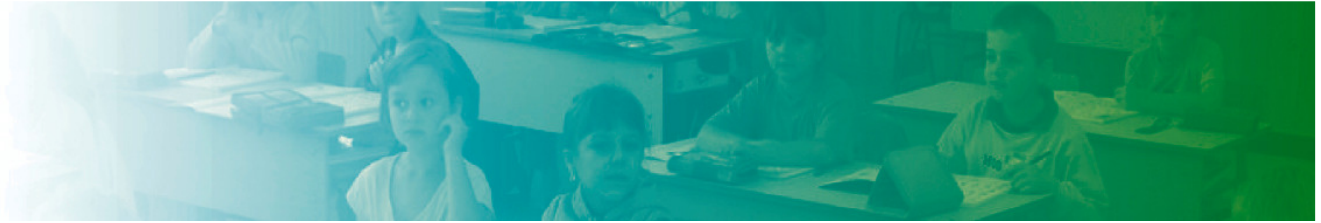
Ami történik, a szereplők racionális döntésein alapszik, mégsem eredményez optimális megoldást

Ami felülírja **mindig** a technológiai, szakmapolitikai és pénzügyi érveket, az a politikai „racionalitás” és intézményi érdekek. Éppen ezért nem sikerült sem a térségi, sem a szakmai, sem a hatékonysági szempontokat kellően érvényesíteni a „tiszkesedés” folyamán. (rövid távú szemlélet)

A szakképző intézmények intézményeik működtetésében és a meglévő állományuk megtartásában érdekeltek. (maradjon fenn a status quo)

A magyar vállalati kör egy csoportja a versenyképességét nem a hozzáadott érték növelésével, hanem a költségei leszorításával próbálja biztosítani, amihez szüksége van az állam által kiképzett olcsó munkaerőre. (német modell magyar módra)

Az általánosan képző intézmények pedig abban érdekeltek, hogy megszabaduljanak a „képezhetetlen” tanulóktól. (szelekció erősítése)

A fogoly dilemmát egy okosan kormányzó állam tudná feloldani

- A konszenzussal elfogadott célokhoz **megfelelő eszközöket** kell rendelni. (tankötelezettség kérdése)
  - Az implementációhoz biztosítani kell a **megfelelő erőforrásokat** és kompetenciákat. (integráció)
  - A beavatkozást „**tényekre**” **kell alapozni** és annak hatását állandóan mérni kellene és **viSSzacsatolni** az eredményeket. (kompetencia alapú képzés)
  - A beavatkozások megtervezésére és végrehajtására **időt kell adni**. (tiszkesedés)
  - A racionálisan működő szereplőket a **megfelelő ösztönzőkkel**, illetve fékekkel a közösség számára is megfelelő megoldásokban kell érdekeltté tenni. (gazdasági szereplők bevonása)
  - A nemzetközi evidenciákat testre kell szabni. (duális képzés, skandináv minta vagy dán modell?)
- Az implementáció gyengesége miatt még azelőtt devalválódnak az eszközök, hogy tudnánk róluk, jól működtek volna-e. Ez arra késztet, hogy a múltban „bevált” megoldásokat húzzuk elő újra.

A szakképzés előtt álló dilemmák – minőségi szakképzés vagy hátránykezelés?

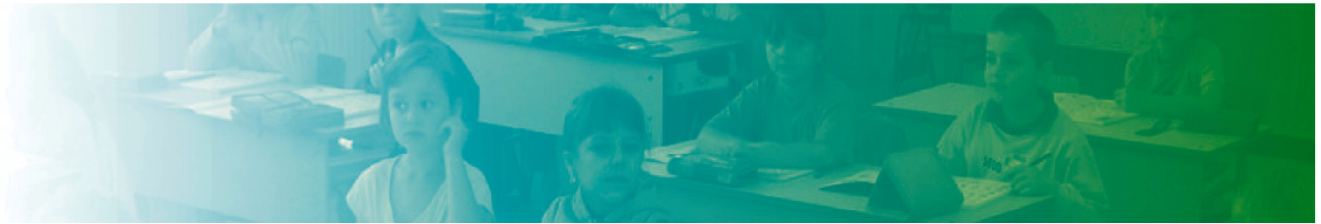
A szakképzés ideje alatt is fontos a kompetenciák fejlesztése. **Nem a hetvenes évek nagyüzemi munkásait kell képezni, hanem a 21. századi kihívásokra válaszolni és önállóan vállalkozni képes mestereket, gazdákat.**

Ehhez fontos kompetenciák és ismeretek:

- Szaktudás (gyakorlati és elméleti ismeretek)
- Kommunikációs készségek
- Idegen nyelvtudás (angol)
- Vállalkozó készség, pénzügyi ismeretek
- Informatikai ismeretek

Emelni kell az alapképzés hosszát (6+3) és annak színvonalát, valamint növelni kell a szakképzés alatt is a releváns kompetenciák fejlesztésére szánt időt. Ugyanakkor a szakképzésben igényre szabott differenciálásra van továbbra is szükség (skandináv modell?), a speciális képzéstől kezdve a felsőfokú szakképzésig. Nem vissza kell lépni az időben, hanem előre.

A dán példa – IALS adatok

**Tanonrendszerű szakoktatásban végzett^a felnőttek különböző mutatói
Dániában és Magyarországon (IALS, 1998)**

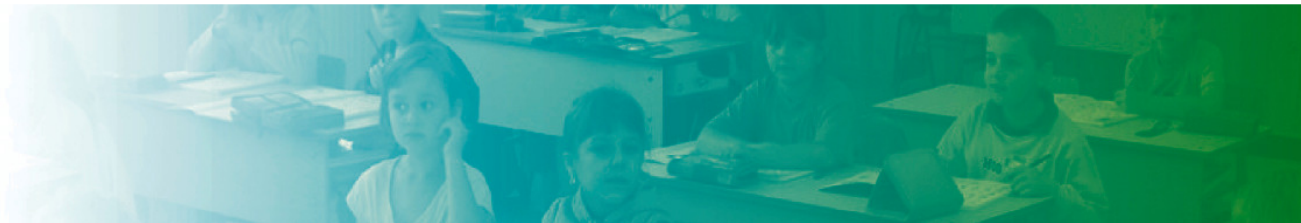
	Dánia	Magyaro.
Sikeresen elvégzett iskolai osztályok száma (év)	13.0	11.1
Átlagos írás-olvasásteljesítmény (skála: 0-500)	288	247
Elégtelen szinten olvas, % (teszt=1, skála: 1-5)	7.0	37.3
Elégtelen szinten ért meg dokumentumokat, % (teszt=1, skála: 1-5)	6.0	35.2
Elégtelen szinten számol, % (teszt=1, skála: 1-5)	4.1	20.0
Legfeljebb elégséges szinten olvas % (teszt=1,2. skála: 1-5)	51.6	86.1
Legfeljebb elégséges szinten ért meg dokumentumokat, %	32.3	73.7
Legfeljebb elégséges szinten számol, % (teszt=1,2. skála: 1-5)	26.1	58.1
Beszél angolul (%)	65.0	0.8
Írás-olvasási feladatok száma a munkahelyen (skála: 0-13)	7.5	4.0
Több mint ötféle írás-olvasási feladatot lát el, %	58.2	21.5
Átképzésben vett részt a megfigyelt időszakban, %	53.5	14.0
Munkahelyet változtatott az elmúlt 12 hónapban, %	13.9	5.2

a) Dánia: completed apprentice/vocational education (36.4%). Magyarország: 2-3 éves szakmunkásképző (30.3%). Megfigyelések száma = 1111 (Dánia), 780 (Mo)

Forrás: Köllő János előadása, MTA, 2011 március 3.

TÁRKI-TUDOK
Tudásmenedzsment és Oktatáskutató
Központ Zrt.

Elérhetőségek

www.tarki-tudok.hu

Köszönöm a figyelmet!